

OPIS

ČESKÁ A SLOVENSKÁ FEDERATÍVNA REPUBLIKA

Tzv 56/92

ROZSUDOK V MENE REPUBLIKY

Najvyšší súd Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky v senáte zloženom z predsedu plk. JUDr. Stanislava Rizmana a súdcov plk. JUDr. Miroslava Veverku, plk. JUDr. Juraja Malika, pplk. JUDr. Michala Mikláša a mjr. JUDr. Františka Púryho prejednal na verejnem zasadnutí konanom dňa 14. júla 1992 v Prahe sťažnosť pre porušenie zákona, ktorú podal generálny prokurátor ČSFR proti rozsudku býv. Najvyššieho súdu Praha sp. zn. To II 192/52 zo dňa 6. 11. 1952 v prospech

Pavla Valenta,

nar. 27. 7. 1914 vo Zvolene, býv. príslušníka ZNB, posledne bytom Bratislava, Vazovova č. 2, zomrelého 28. 3. 1953,

a rozhodol podľa § 268 ods. 2, § 269 ods. 2 a § 271 ods. 1 Tr. por.

t a k t o :

Rozsudkom býv. Najvyššieho súdu Praha sp. zn. To II 192/52 zo dňa 6. 11. 1952 a v konaní, ktoré mu predchádzalo, bol v neprospech Pavla Valenta porušený zákon v ustanoveniach § 2 ods. 3, § 197 písm. b) zák. č. 87/1950 Zb. a v §§ 5 ods. 1, 7 ods. 1, 216 ods. 1, 2 písm. a) a § 250 zák. č. 86/1950 Zb.

Citovaný rozsudok býv. Najvyššieho súdu Praha, ako aj rozsudok býv. Štátneho súdu, oddelenie Bratislava, sp. zn. 2Ts III 49/52 zo dňa 11. 9. 1952 sa v časti týkajúcej sa Pavla Valenta, ktorá nebola zrušená uznesením Vyššieho vojenského súdu Trenčín zo dňa 28. 5. 1991 sp. zn. 3Rtv 82/91 o účasti Pavla Valenta na súdnej rehabilitácii, z r u š u j ú .

Súčasne sa zrušujú všetky ďalšie rozhodnutia na zrušené časti rozhodnutí obsahovo nadväzujúce, pokial vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad, vrátane uznesen-

nia Vyššieho vojenského súdu Trenčín zo dňa 28. 5. 1991 sp.
zn. 3Rtv 82/91 vo výroku o určení primeraného trestu.

Podľa § 226 písm. b) Tr. por. sa Pavol Valent

o s l o b o d z u j e

spod obžaloby býv. štátneho prokurátora zo dňa 18. 6. 1952 sp.
zn. 2SPt III 30/52, ktorá mu kládla za vinu, že

v roku 1951 až v januári 1952 navádzal obvineného Mindáka k zavraždeniu príslušníkov ZNB Randáka a Ivaniča, a okrem toho prijal od Kesega hodinky, o ktorých vedel, že pochádzajú z krádeže,

čím mal spáchat 1) pokus návodu k trestnému činu vraždy podľa §§ 5, 7 ods. 1, 216 ods. 1, ods. 2 písm. a) zák. č. 86/1950 Zb.,
2) trestný čin podielnictva podľa § 250 zák. č. 86/1950 Zb.,

p r e t o ž e skutok nie je trestným činom.

O d ô v o d n e n i e :

Rozsudkom býv. Štátneho súdu, oddelenie Bratislava, sp.
zn. 2Ts III 49/52 zo dňa 11. 9. 1952 bol Pavol Valent uznaný za vinného z trestného činu velezrady podľa § 78 ods. 1 písm. c), ods. 2 písm. a), ods. 3 písm. f) zák. č. 86/1950 Zb., vyzvedačstva podľa § 86 ods. 1, ods. 2 písm. a), ods. 3 písm. b, e) zák. č. 86/1950 Zb., pokusu návodu k vražde podľa § 5, § 7 ods. 1 k § 216 ods. 1, ods. 2 písm. f) zák. č. 86/1950 Zb. a podielnictva podľa § 250 zák. č. 86/1950 Zb. Za tieto trestné činy bol odsúdený k trestu smrti a strate štátneho občianstva. Trestných činov sa mal dopustiť tak, že v priebehu roku 1951 a v januári 1952 v Bratislave pomáhal viacerým osobám k útekú za hranice, i keď vedel, že sa jedná o nepriateľov nášho štátu, ktorí budú v zahraničí usilovať o zvrat pomerov u nás a za toto napomáhanie bol odmenený, čím sa snažil opatríť si na čas zdroj príjmov. Vedel tiež, že Keseg, ktorému pomáhal v útekú za hranice, ako príslušník ZNB pri výsluchu v zahraničí vyzradí štátne tajomstvo, o ktorom sa dozvedel pri výkone služby. Ďalej navádzal obč. Mindáka k zavraždeniu príslušníkov ZNB Randáka a

Ivaniča a okrem toho od Kesega prijal hodinky, o ktorých vedel, že pochádzajú z krádeže.

Proti rozsudku sa obvinený odvolal a Najvyšší súd v Prahe jeho odvolanie ako nedôvodné zamietol rozsudkom zo dňa 6. 11. 1952 sp. zn. To II 192/52. Trest smrti bol vykonaný dňa 28. 3. 1953.

Uznesením Vyššieho vojenského súdu Trenčín sp. zn. 3Rtv 82/91 zo dňa 28. 5. 1991 bol podľa § 2 ods. 1 písm. c) zák. č. 119/1990 Zb. zrušený ku dňu vyhlásenia vyššie uvedený rozsudok býv. Štátneho súdu, odd. Bratislava, vo výrokoch, ktorými bol Pavol Valent uznaný za vinného z trestných činov velezrady podľa § 78 ods. 1 písm. c), ods. 2 písm. a), ods. 3 písm. f) a vyzvedačstva podľa § 86 ods. 1, 2 písm. a), ods. 3 písm. b, e) zák. č. 86/1950 Zb., ako aj vo výroku o treste s tým, že trestné stíhanie pre tieto skutky bolo podľa § 2 ods. 2 zák. č. 119/1990 Zb. zastavené a súčasne za trestné činy rehabilitáciou nedotknuté, tj. pokus návodu k vražde podľa §§ 5, 7 ods. 1, 216 ods. 1, ods. 2 písm. a) a § 250 zák. č. 86/1950 Zb. bol určený trest odňatia slobody na 3 roky.

Generálny prokurátor ČSFR podal proti rozsudku Najvyššieho súdu Praha sp. zn. To II 192/52 zo dňa 6. 11. 1952 v spojení s rozsudkom Štátneho súdu, oddelenie Bratislava, sp. zn. 2Ts III 49/52 zo dňa 11. 9. 1952 sťažnosť pre porušenie zákona v prospech Pavla Valenta s tým, že rozhodnutiami bol porušený zákon v ustanoveniach §§ 2 ods. 3, 197 písm. b) zák. č. 87/1950 Zb. a v § 250 zák. č. 86/1950 Zb. Argumentuje tým, že býv. Štátnym súdom neboli v priebehu hlavného pojednávania vôbec objasnené skutočnosti nevyhnutné pre vyslovenie viny z trestného činu podielníctva. V priebehu trestného konania nebolo zisťované, či Keseg hodinky skutočne získal trestnou činnosťou, aká bola ich hodnota, nebola objasnená subjektívna stránka konania, i keď trestný čin podielníctva vyžadoval úmyselné zavinenie.

Generálny prokurátor ČSFR však sťažnosťou nenapadol ďalší výrok súdu, ktorým bol obvinený uznaný za vinného z pokusu návodu k vražde, pretože ho považuje za bezchybný.

Najvyšší súd ČSFR z podnetu podanej sťažnosti pre porušenie zákona preskúmal podľa § 267 Tr. por. správnosť všetkých súdnou rehabilitáciou nezrušených častí napadnutých rozhodnutí, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že zákon ponuštený bol.

Vo vzťahu k výroku o vine trestným činom podielnictva podľa § 250 zák. č. 86/1950 Zb. Najvyšší súd ČSFR zistil, že z dôkazov, ktoré boli vykonané pred podaním obžaloby a na hlavnom pojednávaní, nie je preukázané, či hodinky boli získaň obč. Kesegom trestnou činnosťou. Je totiž nejasné, či, komu, resp. podkial mali byť vlastne odcudzené. Nebola zistovaná ani cena.

Okrem toho trestný čin podielnictva vyžadoval úmyselné zavinenie. Úmysel páchateľa musel smerovať k tomu, aby na seba previedol vec, o ktorej vedel v dobe, keď vec na seba prevádzal, že bola získaň trestnou činnosťou. Takýto úmysel P. Valentovi preukázaný neboli. V administratívnej výpovedi podľa zápisnice doslova uviedol: "Za niekoľko dní mi Keseg ... daroval 1 hodinky, o ktorých viem, že boli ukradnuté...". Z takto formulovanej výpovede možno dovodiť len toľko, že v dobe, keď bol vypočúvaný, obvinený už o pôvode hodiniek vedel. Vo výpovedi na hlavnom pojednávaní uviedol v súlade s predošlou výpoveďou, že hodinky mu Keseg daroval a až neskôr "od referenta" sa dozvedel, že ich Keseg odcudzil z úradu. To sú v podstate všetky dôkazy k trestnému činu podielnictva, ktoré sú t. č. k dispozícii. Vzhľadom na časový odstup, fakt, že P. Valent je nebohý a osud svedka Kesega je neznámy, nie je možné ani žiadne ďalšie dôkazy vykonať. Z vyššie uvedeného vyplýva jednoznačný záver, že skutok, v ktorom obžaloba i pôvodný rozsudok videli trestný čin podielnictva, nie je trestným činom.

Najvyšší súd ČSFR vychádzajúc z prieskumnej povinnosti uloženej mu § 267 Tr. por., preskúmal i výrok, ktorým bol P. Valent uznaný za vinného z pokusu návodu k vražde podľa §§ 5, 7 ods. 1, 216 ods. 1, 2 písm. a) zák. č. 86/1950 Zb.

Z dôkazov, ktoré sú vo veci k dispozícii vyplýva, že niekedy v auguste alebo v septembri 1951 došlo k rozhovoru P. Valenta s jeho spoluobvineným Štefanom Mindákom, pri ktorom mal

P. Valent povedať, aby Mindák zastrelil dvoch príslušníkov ZNB. V administratívnej výpovedi k tomu P. Valent uviedol, že naliehal na Mindáka, aby zastrelil dvoch príslušníkov ZNB (ich mená nie sú uvedené), ktorí chodili poľovať do Pečenského lesa a to preto, lebo sa postarali, aby Mindákovi bol zakázaný vstup do hraničného pásma, nakoľko sa o ňom vedelo, že pašuje ľudí do cudziny.

Š. Mindák v administratívnej výpovedi uviedol, že v lese na polovačke niekedy v auguste alebo v septembri 1951 nadával P. Valent na Randáka a Ivaniča, ktorí išli pred nimi, pričom mu povedal, aby ich niekedy, keď prídu sami do lesa odstrelil a zahrabal, lebo ich nemôže ani vidieť. Mindák to odmietol s tým, že sú ľudia a nie zajace alebo jarabice.

Už tieto dve výpovede sú rozporné a veľmi kusé. Š. Mindák v podstate neuvádza vo svojej výpovedi dôvod, pre ktorý ho P. Valent žiadal, aby oboch príslušníkov ZNB zastrelil. Okrem toho podľa jeho výpovede sa nemohlo jednať o nejaké naliehanie, skôr o všeobecné reči v zlosti, ktoré veľmi jednoducho a stručne odbil.

Na hlavnom pojednávaní P. Valent jednoznačne poprel, že by Mindáka navádzal na vraždu dvoch príslušníkov ZNB. K pôvodnej výpovedi uviedol, že ju nečítal a podpísal ju z donútenia. Výpoved Š. Mindáka na hlavnom pojednávaní je ešte stručnejšia ako v administratívnom konaní. Okrem toho na pojednávaní uviedol, že administratívnu výpovied nečítal a že celkom nezodpovedá pravde. V čom, to nevysvetlil. Všeobecne vo svojej výpovedi tvrdil, že sa P. Valenta bál a všetkých skutkov, pre ktoré bol stíhaný, sa dopustil zo strachu pred ním. Je preto zarážajúce, že napriek svojmu strachu bez akejkoľvek diskusie, tzv. žiadosť na vraždu Randáka a Ivaniča veľmi jednoducho odmietol.

Ďalej treba uviesť, že príslušníci ZNB Randák a Ivanič - predpokládané obete vraždy-neboli vôbec vypočutí. Nebolo zistované či skutočne zakázali Š. Mindákovi vstup do hraničného pásma. Pritom táto okolnosť mala byť základným motívom pre konanie P. Valenta.

Z dôkazov, ktoré sú v spise vyplýva, že o vražde Randáka a Ivaniča sa hovorilo len raz. Pri tomto rozhovore bol P. Valent rozčúlený a tzv. pokus návodu k vražde spočíval len v jednej vete prednesenej v stave rozčúlenia. Štefan Mindák, ktorý mal mať z Valenta obavy, "návrh" velmi stručne odmietol. P. Valent nenaliehal, nepresviedčal Mindáka o nutnosti likvidácie oboch príslušníkov ZNB a ani sa k tejto téme nikdy nevrátil. Ani v tomto jedinom rozhovore nebolo vlastne konkretizované kedy, kde a ako by mal Štefan Mindák oboch príslušníkov ZNB zabiť. Rozporný je i dôvod prečo by mal P. Valent k vražde navádzat.

Ďalej je treba uviesť, že samotná vierohodnosť administratívnych výpovedí je pochybná. Manželka Pavla Valenta i ďalší spoluobžalovaní z tohto procesu už v r. 1965 uvádzali, že voči nim boli použité nezákonné metódy. Obdobne i pri prešetrovaní veci Inšpekciovou ministra vnútra v r. 1966. Hovorili o nátlaku, o fyzickom násilí. V spise je založená i správa Inšpekcie ministra vnútra a k nej pripojené materiály, zo správy sice nevyplýva donucovanie k výpovèdi násilím, ale pripúšťa sa v nej nočný výsluch. V tomto materiáli sa ďalej uvádzá, že P. Valent i jeho manželka sa mali už pri prvom výslchu spontánne priznať. Z toho sa dovodzuje, že neboli dôvod na použitie nezákonných metód. Tvrdenie o spontánnom priznaní pri prvom výslchu však nezodpovedá trestnému oznameniu z 10. 3. 1952 (konštatované ako listinný dôkaz na hlavnom pojednávaní 11. 9. 1952), v ktorom sa uvádzá, že obvinení dlho popierali svoju trestnú činnosť a to najmä P. Valent, ktorý sa priznal až po dvojmesačnom vyšetrovaní. Len pre úplnosť treba uviesť, že poučenia dané obvineným pred výsluchom v administratívnom konaní boli nesprávne, keď boli poučovaní tak, že majú vypovedať pravdivo (§ 94 zák. č. 87/1950 Zb.).

Pokusom podľa § 5 ods. 1 zák. č. 86/1950 Zb. bolo konanie pre spoločnosť nebezpečné, ktorého sa páchateľ dopustil v úmysle spôsobiť výsledok uvedený v trestnom zákone. Návodu podľa § 7 ods. 1 sa dopustil ten, kto v niekom úmyselne vzbudil rozhodnutie spáchať trestný čin. Podľa § 7 ods. 4 zák. č. 86/1950 Zb.

sa ustanovenie o pokuse aplikovalo tiež na pokus návodu. Teda pokus návodu trestného činu vraždy bol podľa trestného zákona platného v dobe pôvodného procesu trestný. Podmienkou trestnosti však bola spoločenská nebezpečnosť konania a predovšetkým väzne mienený úmysel vzbudiť v inej osobe rozhodnutie spáchat vraždu. Zo všetkých vyššie uvedených okolností však vyplýva, že práve subjektívna stránka, tj. väzne mienený úmysel vzbudiť v inej osobe rozhodnutie spáchat vraždu, preukázaná nebola. Z jedinej vety vyslovej ešte k tomu v hneve, nijak nekonkretnizovanej, nemožno takýto úmysel dovodzovať.

Na základe týchto úvah vojenský senát Najvyššieho súdu ČSFR vyslovil, že napadnutými rozhodnutiami bol porušený zákon v neprospech P. Valenta v ustanoveniach §§ 250, 5 ods. 1, 7 ods. 1 a § 216 ods. 1, 2 písm. a) zák. č. 86/1950 Zb. K porušeniu zákona došlo tiež v procesných ustanoveniach a to v § 2 ods. 3 zák. č. 87/1950 Zb., ktorý ukladal súdu povinnosť spravodlivo rozhodovať o trestných činoch. Ďalej v § 197 písm. b) zák. č. 87/1950 Zb. z toho dôvodu, že býv. Najvyšší súd v Prahe zamietol odvolanie Pavla Valenta ako nedôvodné i keď všetky uvedené nedostatky boli zrejme už v čase rozhodovania.

Pretože zákon bol porušený v neprospech obvineného, zrušil Najvyšší súd ČSFR rozsudok býv. Najvyššieho súdu v Prahe, ako aj býv. Štátneho súdu v časti týkajúcej sa P. Valenta, ktorá nebola zrušená uznesením o súdnej rehabilitácii a rozhadol vo veci sám podľa § 226 písm. b) Tr. por. tak, že P. Valenta spod obžaloby osloboďil, pretože skutok nie je trestným činom.

Poučenie: Proti tomuto rozsudku nie je prípustný žiadny ďalší opravný prostriedok.

V Prahe dňa 14. júla 1992.

Predseda senátu:

plk. 60410 Stanislav Rizman, v.r.

